

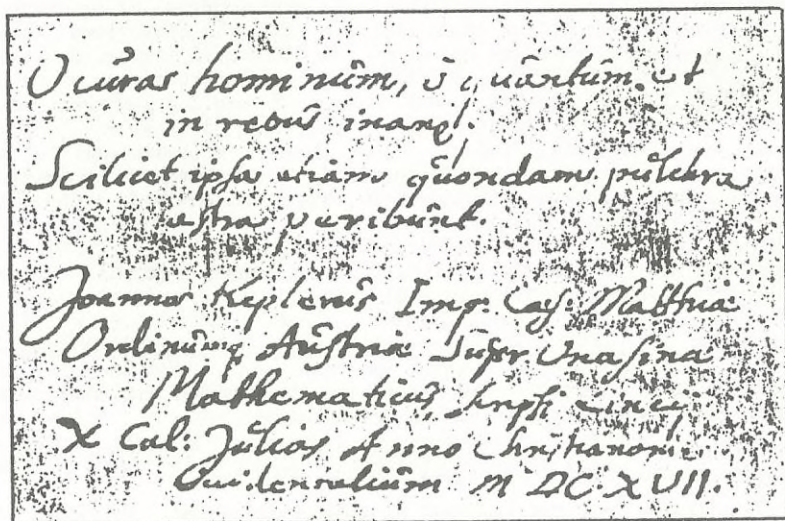
Kepler-kézirat Szombathelyen

Értékes emlékkönyvet őriz a szombathelyi Smidt Múzeum: a csillagászat egyik legnagyobb alakjának, Johannes Keplernek (1571—1630) saját kezű bejegyzését tartalmazza. Tudomásunk szerint ez az egyetlen hazai Kepler-kézirat.

A múzeumalapító dr. Smidt Lajos kórházigazgató sebész főorvosi honoráriumként jutott Horler Szaniszló 320 lapból álló, színes festményekkel is illusztrált könyvéhez. A lőcsei származású strassburgi egyetemi tanár jó barátai és kedves ismerősei számára 1614-ben nyitotta az emlékkönyvet, mely főképpen a tübingeni és a strassburgi akadémia professzorainak bejegyzéseit tartalmazza, de találunk benne magyar neveket is, különböző városokban keltezve.

Az aranyozott lapélű könyv egyik oldalának felső részén M. Michael Maestlin göttingeni matematikusnak, Kepler hajdani tanárának 1615 nyaráról származó bejegyzését lelhetjük, mely idézet Izaiás prófétától.

Bizonyára nem véletlen, hogy két évvel később ugyanezen oldalra írt a mesterét túlszárnyaló Kepler is, aki 1612 és 1627 közötti linzi tartózkodása során nyithatta fel Horler Szaniszló emlékkönyvét.

Latin nyelvű gondolata így fordítható:

"Ó emberi gondok, ó mennyi hiábavalóság van a dolgokban hiszen egykor maguk a szép csillagok is el fognak mílni!"
Kepler János Mátyás császárnak
Onasia és felső Ausztria Rendjeinek
Matematikusa írtam Linzben
a nyugati keresztények 1617. évében július calen-
dája előtti 10. napon (azaz jún. 22-én)

Hogy a nagy matematikus és csillagász kézirata Vas megyében található, azért is érdekes, mert Kepler a vallásüldözések idején éppen a vasi Petáncon (ma Jugoszlávia), a Nádasdyak birtokán nyert menedéket. (Ez 1598 nyarán történt.) S a megye, mely egykor befogadta, most méltó kegyelettel őrzi nagybecsű emlékét, saját kezű bejegyzését.

Szombathelyen járva érdemes tehát felkeresnünk a Smidt Múzeumot, ahol az emeleti kiállítás egyik vitrinjében a csillagászati emlékek között a Horler-emlékkönyvre is rátalálhatunk.

K. Smidt Erzsébet Ismeretlen Kepler kézirat
(Fizikai Szemle, 1974/3.) c. cikke alapján
(Köszönet dr. Smidt Erzsébetnek a szívélyes segítségnyújtásért)

SZAUER ÁGOSTON

KÖNYVAJÁNLAT

Daniel, St. J. H. Chr.: Sundials (Napórák). "Shire Albums 176", Shire Publications Ltd., 1986. 32 o., 50 ábra. (Forgalmazza: Rogers Turner Book Ltd. 22. Nelson Road, Greenwich, London SE 10.) Ára: 1,25 angol font.

Christopher St. J. H. Daniel egyike Nagy-Britannia legismertebb napóra-tervezőinek, legnevezetesebb alkotása a II. Erzsébet megkoronázásának ezüst jubileumára készült "delfin napóra" a greenwichi Tengerészeti Múzeum kertjében (1977). Ez a könyve azonban nem a napóra-szerkesztésről és -készítésről, hanem általában a napórákról, azok főbb típusairól, történetükről, legérdekesebb régi és új angliai példányairól szól. Egyszóval olyan bevezetés a "napóra-tan" ismeretébe, amely a laikust általánosságban felvilágosítja az árnyékórák mibenlétéről, a már kissé jártasabbaknak pedig mintául és példatárul szolgál napórák kivitelezéséhez.

Bár a szöveg rövid (ami az angol nyelvet kevésbé ismerőknek csak előny!), a nagyszámú ábra, a hozzájuk fűzött részletes magyarázatokkal igen szemléletes képet nyújt mind a napórák történetéről, mind azok fontosabb típusairól.

A kis könyvecske nagyon fontos azoknak, akiket a napórák múltja érdekel, vagy akik — a tervezésben már járatosabbak lévén — egy-egy érdekes típust kívánnak elkészíteni. Általánosságban pedig nagyon jól egészíti ki a gyakorlati csillagászati ismereteket. (Ára 1,25 angol font).

i. Bartha L.

Csaba György Gábor: Égitestek. Búvár Zsebkönyvek, Móra kiadó, 1989, 63 o. Ára: 38 Ft.

A Móra kiadó népszerű Búvár Zsebkönyvek sorozatában most először jelent meg csillagászati könyv. Az Égitestek a különféle égitest típusokat mutatja be 29 színes táblán. A legtöbb esetben sikerült jellegzetes illusztrációt találni, bár vitatható, hogy a hamisszínes felvételeket hogyan tudja értelmezni a Móra könyvek olvasótáborra. Bár lehet, hogy épp ezek fogják igazán felkelteni a gyerekek figyelmét. Nem könnyű feladat — nem is lehet cél — ilyen kis terjedelemben "mindent" elmondani a csillagos ég objektumairól. Még sok ilyen kiadványra lenne szükség, hogy minél több fiatal figyelmé irányuljon a csillagászat tudománya felé.